

गडचिरोली जिल्हयातील ११ तालुक्यात कृषी प्रक्रिया (दालमिल संच) द्वारे शेतकरी / महिला गटांच्या उत्तपन्नात वाढ करणे या विशेष योजनेच्या पथदर्शी प्रकल्पास प्रशासकीय मान्यता प्रदान करणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन
आदिवासी विकास विभाग
शासन निर्णय क्र: आविवि २०१५/प्र.क्र. २३/ का-१६
हुतात्मा राजगुरु चौक, मादाम कामा मार्ग,
मंत्रालय, मुंबई
दिनांक : ३१ मार्च, २०१५

वाचा :- १. शासन निर्णय, सामान्य प्रशासन विभाग क्रमांक : आरएजे -१०२२/मुंमस/प्र.क्र. १७/२०११/२०५/, दिनांक ३१.१.२०१२
२. शासन निर्णय, आदिवासी विकास विभाग क्रमांक : व्हीआयपी २०१२/प्र.क्र. ३७/का-१६, दिनांक ५ मार्च, २०१३
३. जिल्हाधिकारी, गडचिरोली यांचे पत्र क्र.कार्या-२/क.लि.सामान्य /सं.क्र.०२ कावी/२७५/२०१५, दिनांक १९ जानेवारी, २०१५.

प्रस्तावना :

मा. राज्यपाल यांच्या कार्यालयात केंद्र शासनाच्या आदिवासी विकास मंत्रालयाने दिलेल्या सुचनेस अनुसरुन आदिवासी कक्षाची स्थापना, सामान्य प्रशासन विभागाच्या दिनांक ३१.१.२०१२ च्या शासन निर्णयान्वये करण्यात आली आहे. सदर आदिवासी कक्षामार्फत करावयाची कार्यवाही तसेच या कक्षामार्फत राबविण्यात येणा-या पथदर्शी प्रकल्पाबाबत मार्गदर्शक तत्वे आदिवासी विकास विभागाच्या दिनांक ५.३.२०१३ च्या शासन निर्णयान्वये निर्गमित करण्यात आलेले आहेत. त्यास अनुसरुन पथदर्शी प्रकल्प मंजूरी व सनियंत्रण समितीने दिनांक १९.८.२०१४ रोजी झालेल्या ४ थ्या बैठकीमध्ये गडचिरोली जिल्हयातील ११ तालुक्यामध्ये कृषी प्रक्रिया दालमिल संच द्वारे शेतकरी / महिला गटाच्या उत्पन्नात वाढ करण्याबाबतच्या प्रस्तावास तत्वतः मंजूरी दिलेली आहे. आता सदर प्रस्तावास प्रशासकीय मान्यता देण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

पथदर्शी प्रकल्प मंजूरी व सनियंत्रण समितीने दिनांक १९.८.२०१४ रोजी झालेल्या ४ थ्या बैठकीमध्ये गडचिरोली जिल्हयातील ११ तालुक्यामध्ये कृषी प्रक्रिया दालमिल संच द्वारे शेतकरी / महिला गटाच्या उत्पन्नात वाढ करण्याबाबतच्या प्रस्तावास दिलेल्या तत्वतः मान्यतेच्या अनुषंगाने गडचिरोली जिल्हयातील ११ तालुक्यामध्ये कृषी प्रक्रिया (दालमिल संच) द्वारे शेतकरी / महिला गटांच्या उत्तपन्नात वाढ करण्यासाठी सादर केलेल्या रु.१८.०० लक्ष (अक्षरी रु. अठरा लक्ष) अंदाजपत्रकास खालील प्रमाणे योजनेचे स्वरूप व निकष यांच्या अधीन राहून प्रशासकीय मान्यता प्रदान करण्यात येत आहे. (योजनेचे तालुका निहाय विवरण “ प्रपत्र-अ ” मध्ये दर्शविण्यात आले आहे.)

योजनेचे स्वरूप :-

गडचिरोली जिल्हयामध्ये तुर, लाखोळी, हरभरा, मूग, उडीद इत्यादि कडधान्यांची खरीप हंगामात ५९७० हेक्टर व रब्बी हंगामात १४६७० हेक्टर असे एकूण २०६४० हेक्टर क्षेत्रावर लागवड केली जाते. यामधून १३६०० मे.टन उत्पादन होणे अपेक्षित आहे. उत्पादनावर प्रक्रिया करण्यासाठी जिल्यामध्ये सद्या पुरेशा सुविधा नसल्याने शेतक-यांना पाहिजे त्याप्रमाणात आर्थिक मोबदला मिळत

नाही. डॉ. पंजाबराव देशमुख कृषि विद्यापिठ, अकोला मार्फत दालमिल तंत्रज्ञान विकसित करण्यात आले असून, त्याचा फायदा विदर्भातील शेतक-यांना होत आहे. दालमिल चालविणे हा शेतकरी / महिला गटांसाठी छोट्या स्वरूपाचा किफायतशिर उद्योग होऊ शकेल व त्याचा उत्पादकांना व गटांना त्याचा फायदा होणार आहे. कृषि विद्यापिठाने अधिकृत केलेल्या दालमिलचे पीकेव्ही दालमिल मॉडेल उपलब्ध असून, हे किफायतशीर असल्याचे कृषि विज्ञान केंद्राचे मत आहे. यास्तव सदर दालमिल संच गडचिरोली जिल्ह्यातील आदिवासी शेतकरी / महिला गटांना ९० टक्के अनुदानावर उपलब्ध करून देण्यात यावा. तसेच या दालमिल सोबत धान्य स्वच्छ करण्यासाठी स्पायरल सेपरेटर (किंमत रु. १७,०००/-) व धान्य कोठी इतर साहित्याकरीता रु. १७०००/- असे एकूण रु. १,००,०००/- किंमतीचा संच उपलब्ध करून देण्यास मान्यता देण्यात येत आहे.

योजनेचे निकष :-

- १) किमान ९० आदिवासी शेतक-यांनी (पुरुष / महिला) एकत्र येऊन तयार केलेला नोंदणीकृत शेतकरी गट / स्वयं सहाय्यता बचत गट सदर योजनेचा लाभ घेण्यास पात्र असेल.
- २) शेतकरी गटातील समाविष्ट शेतकरी आधुनिक शेतीचे आवड असणारे असावे
- ३) निवडलेला शेतकरी गट दालमिलसंचाच्या किंमतीपैकी ९० % लाभार्थी हिस्सा म्हणून भरण्यास तयार असावा. तसेच शेतकरी/ महिला गट दालमिल संचाच्या किंमतीपैकी ९०% रक्कम त्यांचे स्वतःच्या बँक खात्यावर जमा करण्यास तयार असावा व सदर रक्कमेतून विद्युतीकरणासाठी डिंमाड शुल्क भरण्यास तयार असावे.
- ४) दालमिल संचाकरीता शेतकरी गटाने / महिला गटाने शेडचे बांधकाम स्वतः करावे लागेल.
- ५) देखभाल, दुरुस्ती व संरक्षणाची पुर्ण जबाबदारी संबंधीत शेतकरी / महिला गटाची राहील.
- ६) प्रथम प्रस्ताव व लाभार्थी हिस्स्याची रक्कम भरणा-यास प्रथम प्राधान्य राहील.
- ७) जर एखाद्या गटाने दालमिल संचाचा वापर केला नाही किंवा गैरवापर केला किंवा गट कार्यरत राहीला नाही, अशा वेळेस सदर संचाच्या वापराबाबत कृषि विकास अधिकारी यांचा निर्णय अंतिम राहील. याकरीता आयुक्त, आदिवासी विकास, नाशिक यांना नियंत्रण अधिकारी म्हणून घोषित करण्यात येत आहे. तसेच अपर आयुक्त, आदिवासी विकास, नागपूर यांना आहरण व संवितरण अधिकारी म्हणून घोषित करण्यात येत आहे. त्याचप्रमाणे कृषि अधिकारी, जिल्हा परिषद, गडचिरोली यांच्या तांत्रिक नियंत्रणाखाली सदर प्रकल्प राबविण्यात यावा.
- ८) सदर योजनेचे मुल्यमापन कृषि आयुक्तालयाच्या (सनियंत्रण व मुल्यमापन कक्ष) मार्गदर्शक सूचनांनुसार करण्यात येईल.
- ९) जिल्हाधिकारी गडचिरोली, मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद, गडचिरोली आणि प्रकल्प अधिकारी, एकात्मिक आदिवासी विकास प्रकल्प, गडचिरोली यांची एक समिती नेमण्यात यावी व सदर समितीकडून आदिवासी लाभार्थ्यांची निवड करण्यात यावी.

योजनेचा अपेक्षित खर्च :-

प्रत्येक दालमिल संचामध्ये दालमिल, स्पायरल सेपरेटर, धान्य कोठी, वजन काटा व इतर साहित्य इ. यंत्राचा समावेश असून त्यासाठी अंदाजित रु.१.०० लक्ष खर्च अपेक्षित आहे. खर्चाची विगतवारी खालीलप्रमाणे आहे

अ) दालमील (१ नग)	रु.०.७७ लक्ष
ब) स्पायरल सेपरेटर (१ नग)	रु. ०.१२ लक्ष
क) धान्यकोठी (१० नग)	रु. ०.१० लक्ष
ड) वजनकाटा व इतर साहित्य	रु. ०.०७ लक्ष

एकूण रु. १.०० लक्ष (प्रति गटासाठी)

११ तालुक्यातील २० निवडक गटासाठी रु. १.०० लाख प्रतिगट प्रमाणे रु.२०.०० लाख प्रस्तावित खर्च होणार असून त्यापैकी १० टक्के लोकसहभाग असून, १० टक्के अनुदानस्वरूपात रु. ९०,०००/- प्रति गट प्रमाणे २० गटासाठी रु.१८,००,०००/- एवढया खर्चास मान्यता देण्यात येत आहे.

कृषी प्रक्रिया (दालमिल संच) द्वारे शेतकरी / महिला गटांच्या उत्तपन्नात वाढ करणे या विशेष योजनेसाठी होणारा खर्च मागणी क्र.टि-५, २२२५-अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती व इतर मगासवर्ग व अल्पसंख्यांक यांचे कल्याण, पंचवार्षिक योजनांतर्गत योजना -०२, अनुसूचित जमातीचे कल्याण -७९६, जनजाति क्षेत्र उपयोजना (०१) जनजाति क्षेत्र उपयोजनांतर्गत योजना- राज्य योजनांतर्गत योजना- (०१) (५३) आदिवासी कक्षामार्फत राज्यातील अनुसूचित क्षेत्रामध्ये पथदर्शी प्रकल्पाची अंमलबजावणी (२२२५-डी ३६९)-३१ सहाय्यक अनुदाने (वेतनेतर) या लेखाशिर्षाखाली सन २०१४-१५ या चालू आर्थिक वर्षाकरीता केलेल्या तरतूदीतून भागविण्यात यावा व त्याच लेखाशिर्षाखाली खर्ची टाकण्यात यावा.

सदर शासन निर्णय वित्त विभागाच्या अनौपाचारिक संदर्भ क्रमांक १२० व्यय १४, दिनांक २७.३.२०१५ अन्वये दिलेल्या मान्यतेस अनुसरून निर्गमित करण्यात येत आहे.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा सांकेतांक क्रमांक २०१५०३३१११५३०४०२२४ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नांवाने,

(चं.ज. देशपांडे)
उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

- मा. राज्यपालांचे सचिव
- मा. मुख्यमंत्री महोदयांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई

३. महालेखापाल लेखापरिक्षा , (लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र -१, मुंबई
४. महालेखापाल लेखापरिक्षा , (लेखा व अनुज्ञेयता), महाराष्ट्र-२, नागपूर,
५. प्रधान सचिव, कृषी व पद्म विभाग, मंत्रालय, मुंबई
६. आयुक्त, आदिवासी विकास, नाशिक
७. जिल्हाधिकारी, गडचिरोली
८. मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद, गडचिरोली
९. अपर आयुक्त, आदिवासी विकास, नागपूर
- १०.कृषी अधिकारी, जिल्हा परिषद, गडचिरोली
- ११.प्रकल्प अधिकारी, एकात्मिक आदिवासी विकास प्रकल्प कार्यालय, गडचिरोली
- १२.जिल्हा कोषागार अधिकारी, गडचिरोली/ नागपूर
- १३.सर्व उप सचिव/अवर सचिव, आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- १४.कक्ष अधिकारी, (का-६) अर्थसंकल्प शाखा, आदिवासी विकास, मंत्रालय, मुंबई
- १५.वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- १६.निवड नस्ती कार्यासन-१६

प्रपत्र-अ

(आदिवासी विकास विभाग, शासन निर्णय क्रमांक आविवि २०१५/प्र.क्र. २३/का-१६, दिनांक ३१/३/२०१५ चे प्रपत्र-अ)

कृषी प्रक्रिया (दालमिल संच) द्वारे शेतकरी / महिला गटांच्या उत्तपत्रात वाढ करणे या योजनेकरीता तालुकानिहाय विवरण पत्र.

अ.क्र.	तालुक्याचे नांव	प्रस्तावित गट संख्या	दालमिलची एकूण किंमत (रु.)	एकूण गटाचा लोकसहभाग १०% (रु.)	एकूण १०% अनुदानावरील खर्च (रु.)
१	गडचिरोली	३	३,००,०००	३०,०००	२,७०,०००
२	आरमोरी	३	३,००,०००	३०,०००	२,७०,०००
३	कुरखेडा	२	२,००,०००	२०,०००	१,८०,०००
४	कोरची	१	१,००,०००	१०,०००	९०,०००
५	धानोरा	१	१,००,०००	१०,०००	९०,०००
६	चार्माशी	३	३,००,०००	३०,०००	२,७०,०००
७	मुलचेरा	२	२,००,०००	२०,०००	१,८०,०००
८	अहेरी	२	२,००,०००	२०,०००	१,८०,०००
९	एटापळी	१	१,००,०००	१०,०००	९०,०००
१०	भामरागड	१	१,००,०००	१०,०००	९०,०००
११	सिरोचा	१	१,००,०००	१०,०००	९०,०००
	एकूण गट	२०	२०,००,०००/-	२०००००	१८,००,०००

(चं.ज. देशपांडे)
उप सचिव, महाराष्ट्र शासन